

Radio Europa Libera – 19 aprilie 2011 Ipoteze despre prabusirea URSS (II)

De la inceputurile experimentului statal bolsevic, a fost limpede ca era vorba de un regim mitocratic. Pe buna dreptate, istoricii Mihail Heller si Aleksandr Nekrici au numit aceasta noua alactuire sociala “utopia la putere”. Ideologia monopolista continea un nucleu de mituri politice abil confectionate si obsesiv cultivate de aparatele propagandistice oficiale. Sa mentionez aici mitul Partidului ca avangarda a clasei muncitoare, ca depozitar omniscient al cunoasterii legitatilor unei Istории sacralizate. Acest mit trimitea, desigur, la ideea milenarista a infailibilitatii, ireversibilitatii si invincibilitatii demersului comunist. “Nu exista fortarete pe care noi, bolsevicii, sa nu le putem cuceri” afirma Stalin in 1929, la inceputul primului plan cincinal. Ideea era evident inradacinta in mitologia leninista a “partidului de tip nou” compus din militanti de tip ascetic, cruciati a ceea ce Czeslaw Milosz a numit “Noua Credinta”, exponentii speciei fara precedent a “revolutionarilor de profesie”.

Un alt mit esential a fost acela al Revolutiei din Octombrie ca actiune istorica de masa, deci nu ca o lovitura de stat organizata de o minoritate ce se auto-proclamase reprezentanta intereselor maselor proletare. Legendele au inceput a fi tesute inca din timpul vietii lui Lenin, au capatat insa dimensiune de un infinit grotesc sub Stalin. Rolul celorlalti coriefi initiali ai bolsevismului a ajuns sa fie mai intai minimalizat, apoi complet negat. “Cursul Scurt de Istorie al PC (b) al URSS” aparut in 1939 codifica aceste falsificari de o imensa vulgaritate ale adevarului istoric. Se reluau poncifele despre “unitatea de granit” a partidului, despre diversii deviatori (Troki, Zinoviev, Kamenev, Buharin) care fusesera de fapt dintotdeauna inamici “obiectivi” ai autenticului leninism. Vigilenta isteroida era inoculata drept virtute suprema. Istoria PCUS devenea una maniheista, o veritabila demonologie in care Stalin apareca ca marele combatant impotriva fortelor perfide care urmareau distrugerea “din interior”, dupa modelul calului troian, a mostenirii lui Lenin. Acest mit era amplificat in anii celui de-al II-lea razboi mondial (in traditia sovietica numit Marele Razboi pentru Apararea Patriei) pe fondul viziunii exaltate a unor “republici libere-n stransa uniune” in jurul “maretei Rusii” (citez din cuvintele Imnului de Stat stalinist).

Ar merita amintite aici miturile eroice de tipul pilotilor (o tematica impartasita cu Germania nazista unde, de asemenea, exista un cult al aviatorilor “fara teama si prihana”); al muncitorilor care depasesc, “sparg” normele (Alekssei Stahanov si miscarea stahanovista); al Magnitogorskului, deci al “muntelui magnetic” (Stephen Kotkin) ca epitom al noii civilizatii; al baiatului-martir care este ucis pentru ca a asezat devotamentul pentru partidul-stat, deci delatiunea revolutionara, deasupra loialitatii de familie (Pavlik Morozov); mitul comsomolistei-partizan (Zoja Kosmodemianskaia) si al rezistentei tinerilor revolutionari-patrioti-komsomolisti din Krasnodar (“Tanara Garda” de Fadeiev, romancierul oficial al stalinismului care avea sa se sinucida imediat dupa Congresul al XX-lea al PCUS din februarie 1956).

Moartea lui Stalin in martie 1953 a permis daramarea multor baraje ale gandirii autonome. Aclamat drept un geniu cu virtuti supra-omenesti, “parintele popoarelor” apareca tot mai clar ca un egomaniac si ca un sociopat. Intre paranoia liderului si aceea a sistemului existase o

consubstantialitate. Revenirea a sute de mii, chiar milioane de detinuti (zek-i) din Gulag, povestirile lor despre acele realitati cumplite, despre foametea si mizeria din lagare, despre sadismul gardienilor si despre crimele in masa, aveau sa zguduie din temelii imperiul mitocratic. "Raportul Secret" al Nikita Hruscirov de la Congresul al XX-lea deschidea o noua era pe care as numi-o a dezagregarii, a extincției miturilor. Se naruia mai intai mitul lui Stalin ca urmas legitim al lui Lenin. Publicarea "Scrisorii catre Congres", de fapt testamentul politic al intemeietorului bolsevismului, il demitiza irevocabil pe Iosif Djugasvili. Atunci a inceput de fapt dezintegrarea URSS ca imperiu ideologico-mitocratic. Ceea ce s-a intamplat de fapt a fost o lovitura de gratie data pretentiilor oficiale privind "caracterul atotbiruitor" al marxism-leninismului.

A urmat Revolutia Maghiara inecata in sange prin interventia tancurilor sovietice. In noiembrie 1957 se lansa sputnikul, iar Hruscirov incerca sa-si repare imaginea grav compromisa prin accentul pus pe capacitatea URSS de a deveni lider tehnologic global. Progresul stiintific devenea alibiul celui social. Pariul devenea mai presus de orice unul economic. Mitul economiei planificate ca solutie a antinomiilor vietii materiale devenea acum esenta doctrinei oficiale. Scopul era sa se construiasca un univers economic care sa permita realizarea dezideratului comunist desavarsit: "De la fiecare dupa capacitati, fiecaruia dupa necesitati". Hruscirov declara ca URSS va ajunge din urma si va depasi economic SUA. Pe urmele sale, Mao afirma aceleasi scopuri in raport cu Marea Britanie. In aceasta perioada se formeaza ca birocrat de partid, ca obedient apratic Mihail Gorbaciov. La fel si alti membri ai grupului ajuns la putere in perioada imediat urmatoare mortii lui Brejnev (noiembrie 1982).

Pe 12 aprilie 1961 se anunta ca primul zbor uman in Cosmos fusese efectuat de Homo Sovieticus Iuri Gagarin. Nu mai existau limite in triumfalismul hrusciovist. Gagarin era intampinat de multimi delirante, era plasat in dreapta lui Hruscirov la parada de 1 mai din Piata Rosie. Urmu turnee in intrega lume, surazatorul "ambasador al curajului comunist" era privit ca simbolul irezistibil al mersului ascendent al revolutiilor marxiste.

In octombrie 1961, la Congresul al XXII-lea al PCUS, mitul lui Stalin era inca o data demolat. Atacurile impotriva defunctului tiran incurajate de marele turist erau tot mai temerare, tot mai radicale. Evgheni Evtusenko publica in Pravda, evident cu aprobarea lui Hruscirov, poemul "Urmasii lui Stalin" in care cerea pedepsirea celor vinovati pentru crimele in masa din anii 30. Vasili Aksionov publica "Bilet catre stele". Se nastea samizdatul. Generatia zborului cosmic al lui Gagarin era astfel marcata de ceea ce se numeste al doilea val al destalinizarii (in 1962 apare, in Novii Mir condusa de Aleksandr Tvardovski, tot cu aprobarea lui Hruscirov, "O zi din viata lui Ivan Denisovici", capodopera lui Aleksandr Soljenitin). Este vorba de acei intelectuali pe care istoricul Vladislav Zubok ii numeste "copiii lui Jivago" (Iosif Brodski, Anatoli Neiman, Vasili Aksionov, Mihail Satrov, Efim Etkind, Arkadi Vaksberg, Vladimir Voinovici, Bulat Okudjava, Andrei Voznessenski, Bella Ahmadulina, Robert Rojdestvenski, Ernst Neizvestinii etc). Unii aveau sa devina disidenti, altii nu. Toti insa detestau stalinismul. La acelasi Congres era adoptat noul Program al PCUS, primul de la Lenin incoace in care se jura: „Partidul promite solemn ca actuala generatie de oameni sovietici va trai in comunism”. Era ultima expresie a optimismului voluntarist al leninismului. Hruscirov a fost debarcat in octombrie 1964, a urmat noul inghet brejnevist, perioada numita a stagnarii (zastoi).

Miturile originare, candva inamovibile, eterne precum bolta cereasca, se clatinau in sa tot mai puternic. Seismul iconoclast din 1961-1962 avea sa se repete, dar cu o intensitate mult potentata, incepand din martie 1985 cand, la propunerea lui Andrei Gromâko sustinuta unanim de Biroul Politic al CC al PCUS, Mihail Gorbaciov devenea secretar general si ultimul mare pontif al bolsevismului. Cel uns spre a administra „adevarul” in functie de interesele unei nomenklaturi tot mai sclerozate s-a transformat in groparul tiraniei. Noua de-stalinizare avea sa culmineze in atacurile frontale impotriva mitului lui Lenin. Un sistem nascut din mit pierrea treptat, in anii urmasori, tocmai prin eroziunea temeliilor sale mitologice. Tot ceea ce fusese sacru era acum contestat, interogat, negat. Religia politica a bolsevismului se destrăma gratie efectului coroziv al ereziei marxismului revizionist.

<http://www.europalibera.org/content/article/9498971.html>